

ਭਾਗ 2

ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਕਿ 'ਤੱਤ ਸ਼ਬਦ' ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਤਮਿਕ ਗੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸੇ 'ਤੱਤ ਸ਼ਬਦ' ਤੋਂ ਸੂਖਮ ਤੇ ਸਥੂਲ ਸੰਸਾਰ ਉਪਜਦਾ, ਪਲਦਾ ਤੇ ਇਸੇ ਵਿਚ ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉਤਪਤਿ ਪਰਲਉ ਸਬਦੇ ਹੋਵੈ ॥

ਸਬਦੇ ਹੀ ਫਿਰਿ ਓਪਤਿ ਹੋਵੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੭)

ਏਕੋ ਸਬਦੁ ਏਕੋ ਪ੍ਰਭੂ ਵਰਤੈ ਸਭ ਏਕਸੁ ਤੇ ਉਤਪਤਿ ਚਲੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੩੪)

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ 'ਤੱਤ ਸ਼ਬਦ' ਦੇ ਦੋ ਮੁਖ ਸਰੂਪ ਹਨ—

1. ਸੂਖਮ 'ਦੇਵੀ ਸਰੂਪ'—ਸਾਰੇ ਦੇਵੀ ਗੁਣ ਤੇ ਵਲਵਲੇ, ਜਿਹਾ ਕਿ—

ਪਿਆਰ

ਸ਼ਰਧਾ

ਦਯਾ

ਬਿਸਮਾਦ

ਭੈ-ਭਾਵਨੀ

ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ

ਆਦਿ, ਸਭ ਇਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹਨ।

2. ਸਥੂਲ ਰੂਪ ਜਾਂ 'ਕੁਦਰਤ'—ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਜਾਂ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ।

ਪਹਿਲਾ 'ਦੇਵੀ' ਸਰੂਪ—

ਰੂਪ

ਰੰਗ

ਰੋਖ

ਕੋਖ

L59/1

Lekh 59 Shabad Part 2

In the previous lekh it has been explained that 'Word-Essence' came forth from the Formless Lord and in it all the spiritual virtues of God are present. From this 'Word-Essence', the subtle and the gross creation has emerged, is being nurtured and gets absorbed into it.

1 Creation and destruction happen through the Word of the Shabad. Through the Shabad, creation happens again. 117

2 The One Shabad, the Word of the One God, is prevailing everywhere. All the creation came from the One Lord. 1338

In other words the 'Word-Essence' has two principal forms –

1 Subtle 'Divine form' – all Divine virtues and emotions, such as

love

faith

mercy

ecstasy

awe

spiritual power

are all present in this form.

2 Gross form or 'existence' – visible or the creation that can be experienced with the mind, intellect and the five senses of the body.

First the 'Divine' form is beyond –

shape

colour

mark

dress code

L59/1

ਚਕ੍ਰ
ਚਿਹਨ
ਮਨ
ਚਿਤ
ਬੁੱਧੀ
ਸੁਗੰਧ
ਅੱਖਰ
ਆਵਾਜ਼
ਦੇਸ਼
ਕਾਲ, ਆਦਿ ।

ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਖਮ ਗੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ । ਪਰ, ਇਹ 'ਸੂਖਮ ਤਤ ਸਬਦ' ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ, ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੁਆਰਾ, ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਦੂਸਰਾ ਸਬੂਲ ਰੂਪ—ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਰੇਖ, ਚਕ੍ਰ, ਚਿਹਨ, ਮਨ, ਚਿਤ, ਬੁੱਧੀ, ਸੁਗੰਧ, ਅਖਰ, ਬੋਲੀ, ਦੇਸ਼, ਕਾਲ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ । ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਜਿਹਾ ਕਿ—ਸੂਰਜ, ਤਾਰੇ, ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਅੱਗ, ਜੀਵ, ਜੰਤੂ, ਨਦੀਆਂ, ਨਾਲੇ, ਪਹਾੜ, ਬਨਸਪਤੀ ਆਦਿ, ਸਭ ਇਸੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਹਨ ।

ਸਭ ਤੋਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤੂੰ ਕਾਦਿਰੁ ਕਰਤਾ ਪਾਕੀ ਨਾਈ ਪਾਕੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੬੪)

ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਵਸਿਆ ॥

ਤੋਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੬੯)

ਉਪਰਲੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੀਸਣਹਾਰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਅਮਿਤ ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ—

ਸੁੰਦਰਤਾ
ਅਨੇਕਤਾ
ਬਹੁਰੰਗਤਾ
ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ
ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ
ਉਪਯੋਗਤਾ

ਆਦਿ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰਤ ਜਾਂ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਦੇ ਅਵਿਸ਼ਟ ਰਚਨਹਾਰ 'ਪ੍ਰਭੂ' ਵਲ, ਖਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਕਵੀਆਂ, ਚਿਤ੍ਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਲਈ, ਕੁਦਰਤ ਅਥਵਾ 'ਅਸਬੂਲ ਸਬਦ' ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਅਮੁਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ ।

L59/2

hand lines
symbol
mind
consciousness
intellect
fragrance
letters
voice
country
time etc.

and in it, all the subtle virtues of the Formless Lord are present. But this 'subtle Word Essence' manifests intuitionally in those blessed 'gurmukhs' or Guru orientated beloveds who have cultivated the practice of Word-consciousness through the Grace of the Guru.

Second, the **Gross Form** – shape, colour, marks, (astrological) lines, symbols, mind, consciousness, intellect, fragrance, letters, language, country, are time bound and under the influence of the five senses of the body. The whole creation like – sun, stars, air, water, fire, man, lower forms of life, rivers, streams, mountains forests etc. are the manifestation of this form.

1 Everything is in Your Power, Lord; You are the all-powerful Creator. Your Name is the Holiest of the Holy. 464

2 I am a sacrifice to Your almighty creative power which is pervading everywhere. Your limits cannot be known. 469

According to the Gurbani quotations above, the immeasurable and complete

beauty
variety
colourfullness
enormity
design
utility

etc. of the visible creation, always overwhelming man's consciousness or intellect, has been the cause of an invisible pull towards its Creator, God.

For the poets, painters and many other artists, the creation or the 'subtle word' has always been the never-ending avenue of motivation.

L59/2

ਪਰ, ਏਥੇ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਤਤ ਸਬਦ' ਦੇ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਸਥੂਲ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਵਰਣਾ ਸੰਤ, ਭਗਤ ਜਾਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਦੁਆਰਾ ਬੁੱਝਣ, ਮਾਣਨ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸੂਖਮ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਉਦਾਹਰਨ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੂਰਜ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਨਾਂ ਉਪਜਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਿਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ 'ਧੁੱਪ' ਜਾਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮੁਖ ਸਰੂਪ ਹਨ—

1. ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸੂਖਮ ਸਰੂਪ—ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੱਤ (Seven) ਰੰਗ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਰੋਂ ਹੈ।
2. ਸਥੂਲ ਸਰੂਪ—ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਈਂਦ੍ਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਰੂਪ, ਜਿਹਾ ਕਿ—ਗਰਮੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਦਿ।

'ਸੂਖਮ ਸਰੂਪ' ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਰੋਂ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ 'ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ' ਕਿਰਨਾਂ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ 'ਜੁਗਤੀ' ਅਤੇ 'ਪ੍ਰਿਜਮ' (Prism) ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਿਕੋਨੀ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਪ੍ਰਿਜਮ (Prism) ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਸੱਤ-ਰੰਗ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸੱਤ-ਰੰਗੀ ਕਿਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਨਿੱਘ ਤੇ ਜੀਵਨ-ਰੋਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਸੂਖਮ ਕਿਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ--

ਲਾਲ - ਰੋਸ਼ਨੀ
ਪੀਲੀ - ਰੋਸ਼ਨੀ
ਹਰੀ - ਰੋਸ਼ਨੀ
ਨੀਲੀ - ਰੋਸ਼ਨੀ
ਜਾਮਨੀ - ਰੋਸ਼ਨੀ
ਸੰਤਰੀ - ਰੋਸ਼ਨੀ
ਬਿਨਫਸ਼ੀ - ਰੋਸ਼ਨੀ

ਆਦਿ, ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਐਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਸੂਖਮ 'ਤਤ-ਸਬਦ' ਤੋਂ ਉਤਪਤ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਅਤੇ ਪਰਵਿਰਤ 'ਗੁਣ' ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ—

'ਸਾਹਿਬ'-ਸਬਦ
'ਗੁਰ'-ਸਬਦ
'ਵਿਆਪਕ'-ਸਬਦ
L59/3

But there is one point here (to note), only some rare saint, devotee or blessed guru orientated being, who has the ability through intuition to unravel, enjoy and manifest the subtle and gross form of the 'Word-Essence'.

The examples given below can help in understanding these abstract deliberations.

Rays emerge from the sun and in these rays are present all the virtues of the sun. This 'sunlight' or 'rays' (rays of sunlight) have 2 main forms –

- 1 Invisible subtle form – in which there are seven colours and life current.
- 2 Gross form – the form that can be detected with the five senses of the body such as - heat, illumination etc.

Our eyes cannot see the 'subtle form' because all these colours and the life current are hidden within the 'invisible' rays of the sun. To manifest this form, the right 'method' and a 'prism', a triangular piece of glass through which the sun's rays (pass and) change into many colours, is needed. So when the rays of the sun pass through the prism, then the seven colours manifest themselves. In these rays of seven colours, warmth and life current too is present.

Just as we give names to the many colours that emerge from the invisible and subtle rays of the sun –

red - light
yellow - light
green - light
blue - light
indigo - light
orange - light
violet - light,

so exactly in the same way, emerging from the invisible and subtle 'Word-Essence', are numerous evident and operating virtues which are referred to in Gurbani as follows –

'master' – word
'guru' – word
'all-embracing' – word

'ਦਾਤਾ'-ਸਬਦ
 'ਭਤਾਰ'-ਸਬਦ
 ਸਚ-ਸਬਦ
 'ਅਪਾਰ'-ਸਬਦ
 ਏਕ ਸਬਦ
 'ਅਲਖ'-ਸਬਦ
 'ਪੂਰ'-ਸਬਦ
 'ਬੋਹਿਬ-ਸਬਦ
 'ਖੇਵਟ'-ਸਬਦ
 'ਐਕਸ'-ਸਬਦ
 'ਅਨਹਦ'-ਸਬਦ
 'ਨਿਰਮਲ'-ਸਬਦ
 'ਨੀਸਾਣ'-ਸਬਦ
 'ਲੰਗਰ'-ਸਬਦ
 'ਮੀਨ'-ਸਬਦ
 'ਸੀਤਲ'-ਸਬਦ
 'ਮਹਾਰਸ'-ਸਬਦ
 'ਰਤਨ'-ਸਬਦ
 'ਅਉਖਦ'-ਸਬਦ
 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ'-ਸਬਦ
 'ਨਾਮ'-ਸਬਦ

ਆਦਿ, ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਸਬਦ' ਦੇ ਇਹ ਅਨੇਕ ਗੁਪਤ ਆਤਮਿਕ ਗੁਣ ਯਾ ਪੱਖ ਭੀ, ਕਿਸੇ 'ਜੀਵਨ-ਰੂਪੀ-ਪ੍ਰਿਜਮ' (Prism) ਅਥਵਾ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਈ 'ਆਤਮਿਕ-ਜੀਵਨ' ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕਰੰਟ (Electric current) ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਕਰੰਟ' ਦੀ 'ਹੋਂਦ' ਵਾ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿਸੇ 'ਬਲਬ' (Bulb) ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ 'ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕਰੰਟ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਯਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਖਾਸ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ

'donor'-word
 'sustainer' – word
 'truth' – word
 'boundless' – word
 'one' – word
 'indescribable' – word
 'complete' – word
 'boat' – word
 'boatman' – word
 'rein' – word
 'unstruck' – word
 'untainted' – word
 'insignia' – word
 'food' – word
 'sweet' – word
 'cool' – word
 'supreme-essence' – word
 'jewel' – word
 'medicine' – word
 'immortal' – word
 'Naam' – word

These numerous invisible spiritual virtues or aspects of the 'word' manifest and come into being, through the illuminated 'spiritual-life' of some 'living embodiment-prism' or blessed holy evolved souls.

Another example is given to further clarify this point –

Electric current operates invisibly in our houses, towns, industrial workshops etc. The 'presence' of the current is only apparent when it manifests itself through some 'bulb'. In other words there is a specific method through which

‘ਕਰੰਟ’ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਣਤ ਹੋ ਕੇ, ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਸਵਾਰਦੀ ਹੈ।

ਐਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਤੱਤ-ਸਬਦ’, ‘ਜੀਵਨ-ਰੋ’ ਜਾਂ ‘ਨਾਮ’ ਗੁਪਤ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਸਰਬ-ਰਹਿਆ-ਭਰਪੂਰ’ ਹੈ। ਪਰ, ਕਿਸੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਦੀ ‘ਸ਼ਖਸੀਅਤ’ (Personality) ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਜਲਵੇ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ

ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧)

ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇਆ ॥

ਤਿਨਿ ਕਰਤੈ ਆਪੁ ਲੁਕਾਇਆ ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇਆ ਜਾ ਕਉ ਜੋਤਿ ਧਰੀ ਕਰਤਾਰਿ ਜੀਉ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨)

ਪਿਛੇ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ, ‘ਸੂਰਜ’ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖਮ ਤੇ ਸਥੂਲ ਗੁਣ, ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਤੇ ਰਵਿ-ਰਹੇ-ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ, ਸਾਧਾਰਣ ਇਨਸਾਨ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਹਨਾਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਇਹਨਾਂ ਦੋਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਕਿਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਗੁਪਤ ਰੰਗ ਅਤੇ ‘ਜੀਵਨ-ਰੋ’ ਦੀਆਂ—

ਅਮਿਤ

ਸੁਤੇ-ਸਿੱਧ

ਨਿਰਪੱਖ

ਅਣਮੰਗੀਆਂ

ਇਕ-ਸਾਰ

ਮੁਫਤ

ਸਦੀਵੀ

‘ਦਾਤਾ’ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਇਨਸਾਨ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ—‘ਸਥੂਲ ਕੁਦਰਤ’ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਣਨ ਲਈ ਭੀ, ਸੂਖਮ ‘ਤੱਤ-ਸਬਦ’ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵੀਚਾਰੀਏ ਤਾਂ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ, ਮਨੁੱਖ, ਜਗ੍ਹਾ, ਸ਼ਕਤੀ, ਆਦਿ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਜਾਂ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ, ਸੁਤੇ-ਸਿੱਧ ਉਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਖਿੱਚ ਵੱਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਯਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਚਾਉ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

L59/5

the current illuminates and operates and does work for us.

Exactly in the same way, the ‘Essence Word’, or ‘Life-Current’ or ‘Naam’ is ‘all-engulfing’. But it manifests itself and the miraculous sight of spiritual power is felt through the personality of some blessed gurmukh or Guru-orientated-beloved.

1 O servant Nanak, the Lord is revealed through the Gurmukh, the Living Expression of the Guru's Word.

11

2 You, Lord, are pervading in all, and yet, the Creator keeps Himself concealed. O Nanak, the Creator is revealed to the Gurmukh, within whom He has infused His Light.

72

It has been stated earlier that all the subtle and gross virtues of the ‘sun’ are present, permeating and pervading in the rays of the sun. Generally an ordinary man only knows about and feels the heat and light virtues of these rays. But together with these two virtues the

immeasurable

spontaneous

neutral

gifted

continuous

free

forever

present invisible colour and ‘life-current’ ‘bounties’ in the rays are only known and experienced by some rare person.

In other words to fully experience the ‘gross creation’ too, the awareness of the subtle ‘Essence-Shabad’ is necessary.

Pondering at the worldly level, as we come to know about the praise or importance of some thing, person, place, power etc, to that degree our enthusiasm and attraction automatically increases towards that thing and a desire to procure or meet-up with it builds up in us.

L59/5

ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ‘ਤੱਤ-ਸਬਦ’ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸੇਗੀ,
ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਇਸ ‘ਤੱਤ-ਸਬਦ’ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ—

ਖਿੱਚ
ਚਾਉ
ਤਾਂਘ
ਰੀਝ
ਉਦਮ

ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਭੁ ਪੇਖਨ ਕਾ ਚਾਉ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੦੫)

ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਉਪਜਿਓ ਮਨ ਮਹਿ ਚਾਉ ॥

ਆਨ ਪਹਰ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਉ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੯੩)

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ—

ਜਦ ਕੋਈ ਜਨਾਨੀ ਕਿਸੇ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਸੜ-ਬਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਪਰਚੇਸੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਭਾਂਬੜ ਝਟ ਬੁੱਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ‘ਮਾਂ-ਪਿਆਰ’ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਦੀ ਜਾਂ ਸੁਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ‘ਮੋਹ’ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ‘ਪਿਘਲ’ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ‘ਭਿੱਜ’ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਭਖਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਭਾਂਬੜ, ‘ਮਾਂ-ਪਿਆਰ’ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਮਮਤਾ’ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਵਲਵਲੇ ਉਛਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਕਰਦੀ ਨਹੀਂ ਥਕਦੀ ਅਤੇ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ—ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਉਸ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਦ੍ਰਵ ਕੇ ਉਛਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰਲੇ ਉਦਾਹਰਨ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਮਾਇਆ-ਰੂਪੀ ‘ਕੁਸੰਗਤ’ ਅਥਵਾ ਦੂਜੇ-ਭਾਉ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ, ਮਨ ਸੜਦਾ-ਬਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ‘ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ’ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਪੱਕਾ ਸਾਧਨ ਹੈ—

‘ਖੁਨਕ ਨਾਮ ਖੁਦਾਇਆ’

ਅਥਵਾ ‘ਸਾਧ ਸੰਗਤ’ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ, ਹਰੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ ਅਥਵਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਮਨ ਪਰਸਦਾ ਹੈ।

L59/6

Exactly in the same way, as the praise of the ‘Essence-Shabad touches our heart to that degree the

pull
desire
yearning
craving
effort

to attain this ‘Essence Shabad’ will continue to increase.

1 *Listening continually to Your Name, O Beloved God, I yearn to behold You.* 405

2 *Listening, listening to His Praises, joy has welled up within my mind. Twenty-four hours a day, I sing the Glorious Praises of the Lord.* 992

An example is being given to to make this subject clear —

When a lady embroiled in some quarrel burns with anger, and at that time she gets a letter from her child who is overseas, then at once the flame of anger disappears, and ‘motherly’ love arises in her heart. She reads or listens to the letter over and over again and the ‘attachment’ towards the child melts her mind and drenches the heart.

In this way the simmering flame of anger in her heart transforms into ‘motherly-love’ and lofty motherly emotions overwhelm her. She doesn’t tire talking about the virtues of her child and as she sings the praises of her beloved child — her heart melts and engulfs her and she becomes intoxicated in the yearning of her child.

It is clear from the above example that under the influence of ‘negative’ form of worldly company or the second-love, the mind keeps simmering and burning. There is only one sure way of escaping from this ‘fiery world’ (and that is by) abiding within

‘the cooling and soothing Name of the Lord’

1291

or the ‘company of evolved souls’, singing God’s praises or glorifying his virtues thus giving our mind an opportunity to come in contact with the Timeless Lord’s Divine Virtues.

L59/6

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਲਾਹੀ 'ਪਾਰਸ-ਛੋਹ' ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉਤੇ ਦੈਵੀ 'ਪਾਰਸ-ਕਲਾ' ਵਰਤਦੀ ਹੈ, ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਉਨਮਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਧੱਸ-ਵੱਸ-ਰਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਡਭਾਗਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਜੀਵ'— 'ਮਨਮੁਖ' ਤੋਂ 'ਗੁਰਮੁਖ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਵੇ ਸੋਈ ਬੂਝੈ ਗੁਣ ਕਹਿ ਗੁਣੀ ਸਮਾਵਣਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੦)

ਜੈਸਾ ਸੇਵੇ ਤੈਸੇ ਹੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੨੪)

ਪਰ ਏਥੇ ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਬੂਲ ਵਸਤੂਆਂ ਸਾਡੇ ਮਨ, ਚਿੱਤ, ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਜਾਂ ਤਾਰੀਫ਼ ਵੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਨੰਦ ਵੀ ਮਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ, 'ਤਤ-ਸਬਦ' ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਸਚਰਜ ਮਹਿਮਾ, ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਮੋਟੀ-ਨੁੱਲੀ ਮਾਇਕੀ ਬੁੱਧੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਕੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਦਰ-ਕੀਮਤ ਪਾ ਕੇ ਰੰਗ-ਰਸ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦੀ।

ਇਸੇ ਲਈ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ 'ਸਾਧਕ', ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ 'ਸਬਦ' ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਮਹਿਮਾ ਸੁਣ ਕੇ ਪਰਮਾਰਥ ਵਲ ਮਾਨਸਿਕ ਖਿੱਚ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ 'ਤਤ-ਸਬਦ' ਦਾ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ 'ਆਤਮਿਕ ਖਿੱਚ' ਨਹੀਂ ਉਪਜਦੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਮਾਇਕੀ 'ਖੜ੍ਹਦੀ-ਕਲਾ' ਯਾ 'ਢਹਿੰਦੀ-ਕਲਾ' ਵਿਚ ਹੀ ਬਤੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਜੀਵਨ-ਰੋਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ 'ਰਵਾਨਗੀ' ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਕੇ, ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

'ਤਤ-ਸਬਦ' ਦੀ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਨ ਲਈ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਅਥਵਾ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਸੁਣਿ ਸਿਖਿਐ ਸਾਦੁ ਨ ਆਇਓ ਜਿਚਰੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦਿ ਨ ਲਾਗੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੫੯੦)

ਸੰਤਾ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੈ ਤਾ ਸਚਿ ਲਗੈ ਪਿਆਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੭੫੬)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੁ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੈ ਕੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੪੬)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਕਮਾਈ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੧੬/੧)

'ਗੁਰੂ-ਰੂਪ' 'ਤਤ-ਸਬਦ' ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਿਸਮਾਦੀ ਅਤੇ ਸਿਫਤੀ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਵਨਾ ਸਹਿਤ ਜਪਣ ਲਈ ਤਾਕੀਦੀ ਹੁਕਮ ਹੈ।

In this way with the touch of the spiritual 'stone' on our mind, the Divine 'philosopher's -spell' takes place, by eulogizing, all the virtues of the Timeless Lord thrust, reside, diffuse into our soul and man become the fortunate one. Man, from a 'mind-orientated being' he becomes a 'Guru-orientated being'.

1 One who becomes Gurmukh, understands. Chanting His Glorious Praises, he is absorbed into the Lord of Virtue. 110

2 They become just like the One they serve. 224

But there is a truth that needs to be understood, that the gross things of the world easily enter our mind, consciousness, intellect and praises and admiration for them too come easily into our understanding, thus enabling us to feel the joy. But the 'Essence-Shabad' and its wondrous eulogy, because it is so very subtle, our coarse-gross materialistic intellect, cannot grasp it or cannot feel it and in spite of knowing its importance and value we cannot experience its hue or relish.

That is why it can be seen that many 'practitioners' of religion in the beginning experience a mental pull after listening to the intellectual praises of the 'Shabas' or 'Word', but because they do not have the intuitional knowledge of the 'Essence-Word', the 'Divine Pull' does not arise in them.

In this way the whole life is spent standing at just one place (without any progress) or living a spiritless life, and divorced from continuous flow of the spiritual life-current, he remains absorbed in the materialistic realm.

To experience the relish or taste of intuitional praises of the 'Essence-shabad', the 'company of evolved ones' or 'Guru-Orientated beloveds' is mandatory.

3 Hearing the teachings, he does not appreciate them, as long as he is not Gurmukh, attached to the Word of the Shabad. 590

4 But if he joins the Society of the Saints, then he comes to embrace love for the Truth. 756

5 One cultivates the word of the Guru in the company of the holy VBG 16/1

'To internalize the praises of the 'embodiment of Guru's' 'Essence-Shabad' in the heart, the Satgurus have blessed us with the wondrous and praiseworthy 'gurmantar' or Guru's chant 'Waheguru' the chant or meditation of which is mandatory.

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ 'ਤੱਤ-ਸਬਦ' ਦੇ ਸੂਖਮ ਤੇ ਸਥੂਲ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਬੁਝਣ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਡੀ 'ਸੁਰਤਿ' ਹੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਵਸੀਲਾ ਹੈ। ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਤੱਤ-ਸਬਦ ਨੂੰ ਉਸੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸੂਖਮਤਾਈ ਵਾਲੀ ਸੁਰਤਿ ਹੀ, ਪਕੜ ਕੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਤਾਂ ਤੇ, 'ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ' ਦਾ 'ਮੇਲ' ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਵਸੀਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੂਖਮ-ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਪਰਮਾਰਥ ਪਰਮ ਪਦ
ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸੁਖ ਸਹਜ ਨਿਵਾਸ ਹੈ ॥ (ਕ.ਭਾ.ਗੁ. ੬੨)

ਨਿਰੰਕਾਰ ਚਾਰ ਪਰਮਾਰਥ ਪਰਮ ਪਦ
ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਅਵਗਾਹਨ ਅਭਿਆਸ ਹੈ ॥ (ਕ.ਭਾ.ਗੁ. ੧੨੫)

'ਸੁਰਤਿ' ਦੀ ਸੂਖਮਤਾ ਤੇ ਸਮਰਥਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਵਿਚਾਰ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ—
ਸਾਡੇ ਮਨ, ਚਿੱਤ, ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਚਾਰ, ਖਿਆਲ, ਭਾਵ, ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਯਾ ਰਸਤਾ ਮੁਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਕੰਨ ਹਨ। ਪਰ, ਵੇਖੇ ਹੋਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂ ਸੁਣੇ ਵਿਚਾਰ, ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਅੰਦਰਲੀ 'ਸੁਰਤਿ' ਜਾਂ 'ਧਿਆਨ' ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜੇ। ਇਸ ਲਈ ਬਗੈਰ ਧਿਆਨ ਜਾਂ ਸੁਰਤਿ ਦੇ, ਵੇਖੇ ਹੋਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਸੁਣੇ ਵਿਚਾਰ, ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ, ਸਾਡੇ ਧਰ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ, ਵਲਵਲੇ, ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਦਿ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਰੁਚੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤਿ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਖਿਆਲ ਤੇ ਵਲਵਲੇ, ਮੁੜ-ਮੁੜ ਦੇਖਦੀ ਤੇ ਸੋਚਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਖਿਆਲਾਂ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਧਿਆਨ ਯੋਗ ਇਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਅਥਵਾ 'ਰੰਗਤ' ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ, ਸਾਡੀ ਸੁਰਤਿ ਅੰਦਰਲੇ ਜਾਂ ਬਾਹਰਲੇ—

ਖਿਆਲਾਂ
ਭਾਵਨਾਵਾਂ
ਘਟਨਾਵਾਂ
ਦ੍ਰਿਸ਼

ਆਦਿ ਨੂੰ ਪਕੜਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਕਰੀ ਹੋਈ ਰੁਚੀ ਜਾਂ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਦੀ 'ਰੰਗਤ' ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਜਾਂ ਉਲਟ—ਖਿਆਲਾਂ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਤਿ ਨਾਲ

According to gurnat, our 'consciousness' is the only means of discovering and experiencing the subtle and gross form of the 'Essence-Sahbad'. To experience the very subtle Essence-Shabad, a similar level of subtle consciousness is needed to grasp it.

The connection of 'Shabad' or Word and Consciousness' is the one and only way of meeting the Primal Lord Waheguru and it is absolutely essential to experience in depth this subtle path.

1 From the merger of Word and Consciousness the supreme state is achieved and from this word-consciousness one moves into a state of spontaneous peace and equipoise. K BG 62

2 For inculcating the practice of pondering upon the shabad in our consciousness, the four actions (doing sadh sangat, mediation on vision of the Guru, partaking of amrit and meditating on the shabad within the consciousness) are indeed the path of spirituality K BG125

The following discussion below will help in understanding the subtlety and power or capacity of the 'consciousness'—

In our mind the process by which

Our eyes and ears are the means or the ways by which some external ideas, thoughts, meanings (or) scenes enter our mind, consciousness and intellect. But scenes that have been seen or, thoughts which have been read or heard, can only create some feelings in our sub consciousness, if our internal 'consciousness' or 'attention' can grasp these. For this reason, without attention or consciousness, scenes that have been witnessed, or thoughts that have been read or heard can not influence our sub consciousness.

On the other side, from the very beginning itself, deep down in our sub consciousness, according to the accumulated tendencies of previous births and company, are deposited some thoughts, emotions, scenes etc. According to the tendencies, our consciousness by itself keeps thinking over and over again of these past scenes, thoughts and emotions.

In other words, our consciousness keeps operating in between our current, and the thoughts, desires, events and scenes deposited earlier in our sub consciousness.

There is another point here that needs attention; that according to the tendency or 'colour' of the sub consciousness, our consciousness grasps the internal or external

thoughts
desires
events
scenes,

but a lot of effort is required to grasp the different or the opposite – thoughts, desires, events or scenes, from that tendency or the 'colour' of the sub-

ਪਕੜਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਘਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਣਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੰਨ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੰਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਤੁਰਦਿਆਂ-ਫਿਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ, ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਆਵਾਜ਼, ਵਿਚਾਰ ਆਦਿ ਸੁਤੇ-ਸਿੱਧ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ 'ਫੁਟਬਾਲ' ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਨਚਾਉਂਦੇ, ਭਟਕਾਉਂਦੇ ਤੇ ਖੁਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੀਵੇਂ, ਘਾਤਕ ਤੇ ਭੜਕਾਊ ਤੱਤਾਂ ਉਤੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ, ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ 'ਸਾਧ-ਸੰਗਤ' ਯਾ ਦੈਵੀ ਮਾਹੌਲ ਹੀ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਤਿ ਰੂਪੀ ਕੰਪਿਊਟਰ (Computer) ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਖਿਆਲਾਂ, ਵਲਵਲਿਆਂ, ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦੈਵੀ ਅਤੇ ਦਾਮਨਿਕ ਰੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ, ਅੱਖ ਤੇ ਕੰਨ ਦੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਇਕ ਦਮ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਜਾਂ ਮਾੜੀ ਭਾਵਨਾ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰਲੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਪਰਮਾਰਥਿਕ ਘਾਲਣਾ ਲਈ—

ਧਿਆਨ
ਸੁਰਤਿ
ਵਿਚਾਰ
ਖਿਆਲ
ਦ੍ਰਿਸ਼
ਵਲਵਲੇ
ਮਾਹੌਲ
ਸੰਗਤ

ਅਤਿਅੰਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰਖਦੇ ਹਨ।

ਵੀਡੀਓ ਕੈਸੇਟ (Video-Cassette) ਅੰਦਰ ਅਨੰਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ 'ਸੁਰਤਿ' ਵੀ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਹੁਣ ਤਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਨੰਤ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਵਲਵਲੇ, ਖਿਆਲ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਦਰਜ਼ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ (record) ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਜਾਂ ਸੁਤੇ-ਸਿੱਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ' ਦੇ 'ਮੋਲ' ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂ ਅਨੇਕਾਂ ਅੰਤਰਮੁਖੀ, ਗੰਥੀ ਪਰਮਾਰਥਕ ਪਉੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

consciousness which had been carved out earlier.

It may be pertinent here to state, that it is not possible for us to close our ears and eyes, the whole day long. While moving around or doing work, good-bad scenes, sounds, thoughts, etc. automatically come into our mind and like a 'football' make it dance, create confusion and cause fruitless wandering. Only some 'lofty-pure' or divine atmosphere can influence or change these low, suicidal and confusion causing elements. Thoughts, emotions, accumulated tendencies from previous births, recorded in the computer like consciousness can only be changed with the divine and dynamic influence of 'sadh-sangat', the company of the holy.

From the rest of the sensory organs, eyes and ears have a powerful absorbing capacity. A very distant scene or sound, can suddenly leave one or another, good or bad tendency on our mind.

It is clear from the above discussion that

attention
consciousness
thoughts
reflections
scenes
emotions
atmosphere
company

play a very important role in the field of religious effort.

It is possible to record numerous scenes and sounds in a video cassette and when the need arises these can be replayed. Exactly in the same way, our 'consciousness' too, over so many births till now, has been automatically and quietly recording numerous scenes, emotions, events and when the need arises it automatically replays (or brings into being) the hue of these tendencies.

In reality it is only through the 'connection' of 'Word-consciousness' that a seeker can climb the numerous innate, secret, spiritual flight of steps to meet the Primal Lord.

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਜਾਂ ਵਿਚ 'ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ-ਮਾਰਗ' ਬਾਬਤ ਇਉਂ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ—

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸੁਖੁ ਉਪਜੈ ਪ੍ਰਭ ਰਾਤਉ ਸੁਖੁ ਸਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੨)

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦੁ ਸਾਖੀ ਮੋਰੀ ਸਿੰਝੀ ਬਾਜੈ ਲੋਕੁ ਸੁਣੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੭੭)

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੩੮)

ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨਿ ਰਾਤਾ ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਸਚੁ ਸਾਖੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੨੭)

ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਅਸਗਾਹ ਅਘੜ ਘੜਾਇਆ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.੩/੪)

ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਚਲਣਾ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਨੇੜਿ ਨ ਆਇਆ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.੫/੧੩)

ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਪੰਚ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਸਬਦ ਮਿਲਾਏ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.੬/੧੦)

ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਅੰਦਰਿ ਆਣੇ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.੬/੧੯)

ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਪਰਚਾਇਕੈ ਨਿਤ ਨੇਹੁ ਨਵੇਲਾ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.੧੩/੧੪)

ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਪਿਰਮ ਰਸੁ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ ਕਥੀ ਨ ਜਾਏ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.੧੬/੧੦)

ਉਪਰਲੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ 'ਸਬਦ' ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਆਤਮਿਕ ਬਰਕਤਾਂ, ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਨਸੀਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ, ਇਹ 'ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ' ਦੀ 'ਖੇਡ' ਕੋਈ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਮਨ, ਮਤਿ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਖੱਚਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮਾਇਆ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਅਸਮਰਥ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 'ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ' ਦੀ ਗਾਖੜੀ, 'ਅਲੂਣੀ ਸਿੱਲ ਚੱਟਣ' ਵਾਲੀ ਘਾਲਣਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਜਗਿਆਸੂ ਹੀ ਘਾਲਦਾ ਹੈ।

ਰਾਗ ਨਾਦ ਸਭ ਕੇ ਸੁਣੈ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸਮਝੈ ਵਿਰਲੋਈ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.੧੫/੧੬)

ਤੇ ਵਿਰਲੇ ਸੈਂਸਾਰ ਵਿਚਿ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਹੋਇ ਮਿਰਗ ਮਰੰਦੇ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੨੮/੧੭)

ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ ਦੇ ਮੌਲ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ, ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਂ ਸੁਖ ਦੀ ਖ਼ਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ—

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸੁਖੁ ਉਪਜੈ ਪ੍ਰਭ ਰਾਤਉ ਸੁਖੁ ਸਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੨)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚਿ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਸਹਜਿ ਬਿਲਾਸੀ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.੧੫/੨੧)

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਪਰਚਾਇਕੈ ਨਿਤ ਨੇਹੁ ਨਵੇਲਾ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੧੩/੧੪)

L59/10

The 'path of Word-consciousness' has been stressed in Gurbani and the Vaars of Bhai Gurdas in the following way –

1 Focusing your awareness on the Shabad, happiness wells up. Attuned to God, the most excellent peace is found. 62

2 Awareness of the Shabad and the Teachings is my horn; the people hear the sound of its vibrations. 877

3 with one's consciousness focused on the Word of the Shabad, one crosses over the terrifying world-ocean. O Nanak, chant the Naam, the Name of the Lord. 938

4 Slave Nanak is imbued with the Kirtan of the Lord's Praises. Focusing his consciousness on the Word of the Shabad, he realizes the Presence of the True Lord. 1227

5 Taking consciousness into the depth of Word has shaped the unchiselled mind. VBG 3 /4

6 Gurmukhs spend their lives while keeping their heart and mind attuned with the Word and therefore death, the tax-gatherer does not approach them. VBG 5/13

7 The attention of the holy company is immersed in the 'Word-consciousness where the One Word (Waheguru) will effect the connection instead of the five musical sounds. VBG 6/10

8 He enters into the immersion of word-consciousness through the blessing of the Guru and the holy congregation VBG 6/19

9 The Guru merges the consciousness of the disciple into the Word and creates ever new love (for the Lord) in it. VBG 13/14

10 The consciousness of gurmukhs remain merged in the Word and the story of their love becomes unnarratable. VBG16/10

From the above discussion it is apparent, that by linking the 'Word' with the consciousness, one receives all spiritual bounties and Guru's blessings. But this play of 'Word-consciousness' is not something simple, because, our externally orientated mind, consciousness, and intellect, entangled in materialism through numerous births, is unable to free itself from the clutches of materialism. That is why according to the above quotations, only some rare seeker will make the difficult effort of licking a tasteless grind stone of 'Word-consciousness'.

11 All listen to the melody and rhythm but a rare one understands the mystery of Word – consciousness. VBG 15/16

12 They are rare in the world who merging their consciousness in the Word die like a deer. VBG 28/17

It is only through the linking of the Word-Consciousness within us that divine bliss, love of the Lord or peace and contentment are acquired.

13 Focusing your awareness on the Shabad, happiness wells up. Attuned to God, the most excellent peace is found. 62

14 Gurmukhs living in the world, through the company of saints, keeping the consciousness attuned to the Word, move around in equipoise VBG15/21

15 The Guru merges the consciousness of the disciple into the Word and creates ever new love (for the Lord) in it. VBG 13/14

L59/10

ਸਬਦਿ ਸੁਰਤਿ ਉਪਦੇਸੁ ਸਚਿ ਸਮਾਣਿਆ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੩/੧)

ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦਿ ਤਰੰਗ ਸਦਾ ਸੁਹੇਲਿਆ ।

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਪਰਸੰਗ ਗਿਆਨ ਸੰਗ ਮੇਲਿਆ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੩/੧੬)

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਬੈਰਾਗ ਹੈ ਸੁਖ ਸਹਜ ਅਰੰਗੀ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੧੩/੩)

ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਪਿਰਮ ਰਸੁ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ ਕਥੀ ਨ ਜਾਏ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੧੬/੧੦)

ਹੀਰੈ ਹੀਰਾ ਬੋਧਿਆ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਮਿਲਿ ਪਰਚਾ ਹੋਈ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੧੫/੧੬)

‘ਸਬਦ’—ਅਗਮ, ਅਗੋਚਰ ਤੇ ‘ਪ੍ਰੇਮ ਸਰੂਪ’ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ—

ਰੱਬੀ ਭੈ-ਭਾਵਨੀ

ਬਿਸਮਾਦੀ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ

ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ

‘ਸਬਦ’ ਦੀ ਕਮਾਈ

ਹੀ ‘ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਮਾਰਗ’ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਾਡੀ ‘ਸੁਰਤਿ’ ਹੀ—

ਪਹਿਚਾਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਪਕੜ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਖਿੱਚ ਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਰਸ ਮਾਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਮਾਇਆ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੱਚਤ ਹੋਇਆ ਟੁੱਲਾ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਮਾਦੀ ‘ਮਨ’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਚੀਆਂ-ਸੁਚੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਕੜ ਸਕਦਾ ।

ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ‘ਸਾਧ ਸੰਗਤ’ ਵਿਚ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਇਕਾਗਰਤਾ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦਿਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ-ਰਸ ਦਾ ‘ਹਲੋਰਾ’ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੁਰਤਿ ‘ਜਾਗਰਤ ਅਵਸਥਾ’ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਗੇ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਅਨਇਨੁ ਜਾਗੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੬੨)

ਸੋਵਤ ਹਰਿ ਜਪਿ ਜਾਗਿਆ ਪੋਖਿਆ ਬਿਸਮਾਦੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੧੪)

ਨਾਨਕ ਸੇ ਜਾਗੰਨਿ ਜਿ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਉਚਾਰਣੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੪੨੫)

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਇ

ਵਿਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦ ਨ ਸੁਣਈ ਬੋਲਾ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੪/੧੭)

L59/11

1 Only they have realised Him whose surti or consciousness has merged into the truth after accepting the commands of the Word. VBG 3/1

2 In the waves of the Word of the true Guru, the gurmukhs or the guru orientated ever remain in delight. VBG 3/16
Joining their consciousness to the Guru's teaching, they become knowledgeable.

3 Adopting the renunciation in the form of the Word consciousness, he residing in equipoise, is free from all maladies. VBG13/3

4 The consciousness of gurmukhs (guru-orientated), remain merged in the Word and the story of their love remain unnarratable. VBG 16/10

5 Only his consciousness remains merged in the Word, whose mind diamond remains cut by the diamond of Word, the Guru. VBG 15/16

The ‘Word’ – is unfathomable, unknowable and the ‘embodiment of love’. For this reason –

the spiritual awe-filled faith

the wondrous adorations

the spiritual love and

the cultivation of the ‘Word’

is indeed the ‘channel of consciousness’, which only our ‘consciousness –

can recongnise.

can grasp.

can experience.

feel the pull.

enjoy the essence.

Entangled in materialism and evil deeds, the gross, externally orientated, mundane mind cannot grasp these lofty- pure yearnings.

Sometimes through the grace of the Guru, while doing *simran* or meditation internally, or listening to kirtan with rapt attention and faith, we experience the jolt of essence-Naam and this brings the consciousness into a ‘state of awareness’ which is more alert and attentive than before.

6 Remembering God, one remains awake and aware, night and day. 262

7 I have awakened from sleep, chanting the Name of the Lord; gazing upon Him, I am filled with wonder. 814

8 O Nanak, they alone are awake and aware, who chant the Naam with their tongues. 1424

9 He with full care keeps his consciousness attuned to the Word and listens to nothing except to the words of the Guru. VBG 4/17

L59/11

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਸਾਵਧਾਨ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੰਥ ਚਲੈ ਪਗ ਧਾਰੇ ।

(ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੩੭/੨੭)

‘ਨਿਰੰਕਾਰ’ ਤੇ ‘ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ’ ਵਿਚਕਾਰ ‘ਸਬਦ’ ਹੀ ਸੂਖਮ ‘ਪੁਲ’ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸੁਰਤਿ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਦੁਆਰਾ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

‘ਸੁਰਤਿ’ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਖੂਬੀ ਇਹ ਭੀ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦਕ ਜਾਂ ਉਲਥਾਕਾਰ (interpreter) ਹੈ । ‘ਸੂਖਮ ਤਤ-ਸਬਦ’ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਸਬੂਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਅਖਰੀ ‘ਗੁਰਬਾਣੀ’ ਦਾ ਇਕਾਗਰਤਾ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਸਹਿਤ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ, ‘ਸੂਖਮ ਤਤ-ਸਬਦ’ ਦੀਆਂ ‘ਝਲਕਾਂ’ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

‘ਸੁਰਤਿ’ ਰਾਹੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਕੋਈ—

ਮਿਠਾ

ਰਸੀਲਾ

ਤਰੰਗਾਂ ਵਾਲਾ

ਸਵਾਦਲਾ

ਸੂਖਮ

‘ਭੋਜਨ’ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮਨ—ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੋਛੇ ਰਸਾਂ ਤੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ‘ਸਬਦ’ ਨੂੰ ਪਕੜ ਸਕੇ ।

ਇਹ ਰਸ ਛਾਡੇ ਉਹ ਰਸੁ ਆਵਾ ॥

ਉਹ ਰਸੁ ਪੀਆ ਇਹ ਰਸੁ ਨਹੀ ਭਾਵਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੩੪੨)

ਭਾਵ ‘ਸੁਰਤਿ’ ਹੀ—

‘ਸਬਦ’ ਦੇ ‘ਤੱਤ’ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਾਖਿਆਤ ਦਰਸਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰਿਅ-ਪਿਆਲੇ ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਣਦੀ ਹੈ ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੁਆਰਾ ਹੀ, ‘ਸੁਰਤਿ’, ਰੱਬ ਨਾਲ—

ਗੱਲਾਂ

ਸਨੇਹੜੇ

ਲਾਡ-ਪਿਆਰ

ਪ੍ਰੇਮ ਅਦਾਵਾਂ

ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ

ਵਣਜ-ਵਪਾਰ

L59/12

1 Attuning consciousness with the Word, the gurmukhs (guru orientated) alertly move with firm feet on the path of the Guru. VBG 37/27

Between the ‘Formless’ and the ‘world-ocean’, the Word is the subtle ‘bridge’, which only the consciousness can traverse through intuition.

The ‘consciousness’ has one more distinctiveness, that it is a translator or an interpreter. It can intuitionise the ‘subtle essence Word’, and present it in gross visible words, and with rapt attention and love through innate meditation on the gross visible written ‘Gurbani’, it can fathom the ‘waves’ of the ‘subtle essence-Word’.

Through the consciousness the mind continuously needs some

sweet

amorous

emotional

pleasurable

subtle

‘food’, through which it can backtrack from the superficial pleasures of materialism and perversions and grasp the ‘Word’.

2 Abandoning these tastes, I have found that taste.
Drinking in that taste, this taste is no longer pleasing.

342

meaning that only the consciousness –

can experience the ‘essence’ of the ‘Word’.

provide direct connection of the Primal Lord, Waheguru.

can enjoy Waheguru’s goblet of love.

In fact it is only through intuition love that the ‘consciousness’ can secretly

talk

experience closeness

love and cuddle

make amorous gestures

give and take

do transactions

L59/12

ਗੁਪਤੀ ਤੋਰ ਤੇ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਗੁਪਤੋ ਵਰਤੋ

ਗੁਰੁ ਸਬਦੀ ਦੇਖਿ ਨਿਹਾਰੀ ਜੀਉ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੯੭)

ਇਹ 'ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ' ਦੀ ਸੂਖਮ ਤੇ ਗੁਪਤ 'ਜਗਤ', 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

'ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ' ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, 'ਤੱਤ-ਸਬਦ' ਜਾਂ 'ਸਬਦ ਗੁਰੂ' ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਬਿਨੁ ਆਵੈ ਜਾਵੈ

ਪਤਿ ਖੋਈ ਆਵਤ ਜਾਤਾ ਹੇ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੮੧)

ਸੁਚੇਤ ਮਨ, ਮਤਿ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ (Conscious mind) ਨੂੰ ਗੁਰੁ ਸਬਦ ਦੀ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਅਚੇਤ ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ (Sub-conscious mind) ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ, ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਸਿਮਰਨ ਅਥਵਾ 'ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ' ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਰਤਿ, ਮਤਿ, ਮਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਘਾੜਤ ਲਈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭੈ-ਭਾਵਨੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

ਭੈ ਬਿਨੁ ਕੋਇ ਨ ਲੰਘਸਿ ਪਾਰਿ ॥

ਭੈ ਭਉ ਰਾਖਿਆ ਭਾਇ ਸਵਾਰਿ ॥

ਭੈ ਤਨਿ ਅਗਨਿ ਭਖੇ ਭੈ ਨਾਲਿ ॥

ਭੈ ਭਉ ਘੜੀਐ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਿ ॥

ਭੈ ਬਿਨ ਘਾੜਤ ਕਚੁ ਨਿਕਚ ॥

ਅੰਧਾ ਸਚਾ ਅੰਧੀ ਸਟ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੫੧)

ਭੈ ਪਇਐ ਮਨੁ ਵਸਿ ਹੋਆ ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੪੫)

ਆਮ ਤੋਰ ਤੇ ਜਗਿਆਸੂ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ 'ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕਤਾ' ਤੇ 'ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ' ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘਟ, ਓਪਰਾ ਜਿਹਾ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭੈ-ਭਾਵਨੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਉਪਰੀ ਜੇਹੀ ਭੈ-ਭਾਵਨੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਫਿਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ, ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

L59/13

with God.

1 In the water, on the land, and in the sky, He is pervading but hidden; through the Word of the Guru's Shabad, He is revealed. 597

This subtle and secret method of 'Word-consciousness' can be easily learnt in the 'company of evolved souls' by cultivating the practice of meditation.

Without the link of 'Word-consciousness' there is no other way to experience the 'Word-essence' or 'Word-Guru'.

2 Without awareness of the Shabad, one comes and goes in reincarnation; he loses his honor in this coming and going. 1081

The conscious mind, the intellect and the rational mind can be shaped and moulded according to the innate thought of the Word-Guru.

The sub-conscious mind can be shaped and moulded through kirtan and internal *simran* or 'Word-essence' meditation.

Apart from this, for fashioning or shaping the consciousness, intellect, mind and intelligence, Waheguru's awe-filled faith is very essential.

2 Without the Fear of God, no one crosses over the world-ocean. This Fear of God adorns the Love of the Lord. ||1||Pause|| The fire of fear within the body is burnt away by the Fear of God. Through this Fear of God, we are adorned with the Word of the Shabad. Without the Fear of God, all that is fashioned is false. Useless is the mold, and useless are the hammer-strokes on the mold. 151

3 When the Fear of God comes, the mind is restrained, and through the Word of the Shabad, the ego is burnt away. 645

Generally, seekers seldom, seemingly or fully, never experience the 'omnipresence' and the 'inner-knowingness' of God and do not remain in the fear-filled love of God.

For this reason, this superficial fear-filled love, quickly disappears and the seeker once again, under the influence of materialism, unknowingly gets entangled in numerous base or lower tendencies.

L59/13

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਦ-ਹਜ਼ੂਰੀ ਭੈ-ਭਾਵਨੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਬਖਸ਼ਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਲਈ ਸੁਰਤਿ, ਮਤਿ, ਮਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਘਾਣਤ ਲਈ 'ਭੈ-ਭਾਵਨੀ' ਵਾਲੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਰੂਪੀ 'ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ' ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭੈ-ਭਾਵਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਪਾਵਨ ਹਜ਼ੂਰੀ' ਦੀ 'ਰੁਪ-ਪ੍ਰੀਤ' ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਦੇ ਹਨ ।

ਭਉ ਖਲਾ ਅਗਨਿ ਤਪ ਭਾਉ ॥

ਭਾਂਡਾ ਭਾਉ ਐਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਤੁ ਢਾਲਿ ॥

ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ॥

(ਪੰਨਾ-੮)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭਉ ਭਾਉ ਸਹਜੁ ਬੈਰਾਗੁ ਹੈ ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਉ ਸੁਰਤਿ ਸੁ ਜਾਗੁ ਹੈ ।

(ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੩/੧੩)

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵਲਾਇ ਹੁਕਮੁ ਕਮਾਇਆ ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭੈ ਭਾਇ ਨਿਜ ਘਰਿ ਪਾਇਆ ।

(ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੩/੨੦)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭਉ ਭਾਉ ਕਰਿ ਸੇਵਕ ਸੇਵਾ ਕਾਰ ਕਮਾਏ ।...

ਸਬਦਿ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵਲੀਣ ਹੋਇ ਦਰਗਹੁ ਮਾਣ ਨਿਮਾਣਾ ਪਾਏ ।

(ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੮/੨੪)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭੈ ਭਾਇ ਅਪਿਓ ਪੀ ਚਖਿਆ ।

(ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੧੪/੧੬)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭੈ ਭਾਇ ਵਿਚਿ

ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਕਰਿ ਅਛਲੁ ਛਲਣਾ ।

(ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੧੮/੧੭)

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚਿ ਵਸੈ ।

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਆਰਾਧੀਐ ਭਾਇ ਭਗਤ ਭੈ ਸਹਜਿ ਵਿਗਸੈ ।

(ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੩੯/੧੨)

ਹਾਂ ਜੀ, 'ਸੁਰਤਿ' ਹੀ 'ਗੁਰੂ-ਰੂਪ' 'ਤੱਤ-ਸਬਦ' ਦਾ—

ਚੇਲਾ ਹੈ

ਖੋਜੀ ਹੈ

ਵਾਹਨ ਹੈ

ਰਸੀਆ ਹੈ

ਅਤੇ 'ਸੁਰਤਿ' ਹੀ—

ਬਿਸਮਾਦੀ ਉਡਾਈਆਂ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਪ੍ਰੇਮ-ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਬੋਲਦੀ ਹੈ

L59/14

The intuitional experience of the fear-filled love of the ever-present Primal Lord can only take place in the continuous company of beloved guru-orientated.

For this reason, it is essential to have a 'genuine institution' form, of 'awe-filled' company of the holy evolved souls, to fashion or shape the consciousness, intellect, mind and intelligence because, the blessed beloved guru-orientated beings dwell in the awe-inspiring-love of the Guru, and enjoy the 'silent-love' of the 'gracious-presence' of the Timeless Lord Waheguru.

1 With the Fear of God as the bellows, fan the flames of tapa, the body's inner heat.

In the crucible of love, melt the Nectar of the Name,
and mint the True Coin of the Shabad, the Word of God.

8

2 As fear of God and love for mankind prevails in the holy congregation, the sense of non-attachment always prevails.

Gurmukhs naturally remain alert as their consciousness remain attuned to the Shabad or Word. VBG 3/13

3 A person who by merging his consciousness in the Word has acted according to the divine Will,

He, as a result of his love and fear of the holy congregation discovers his own real self VBG 3/20

4 Going with love and respect to the holy congregation, he serves there.....

Absorbing consciousness into the Word the humble person receives honour in the court of the Lord. VBG 8/24

5 The gurmukh quaffs the nectar of fear and love of the Lord in the holy congregation

VBG14/16

6 In the discipline and love of the holy congregation, (the gurmukhs) facinate the Lord God also.

VBG 18/17

7 The true Guru is the transcendent perfect Brahm and resides in the holy congregation.

By absorbing the consciousness in the Word, He is adored and cherishing love, devotion and His awe, He spontaneously blooms in the heart. VBG 39/12

Yes, indeed! the consciousness is

the disciple

the researcher

the vehicle

the admirer

of Guru's embodiment, the 'essence-Word'

and the consciousness too

takes wondrous flights

dives into the ocean of love

speaks silently

L59/14

ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਸੁਣਦੀ ਹੈ
 ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਦੇਖਦੀ ਹੈ
 ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਹੈ
 ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਸਮਝਦੀ ਹੈ
 ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ
 ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈ
 ਗੁਪਤ ਹੈ

‘ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ’ ਦਾ ਮਾਰਗ --

ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੈ
 ਗੁਪਤ ਹੈ
 ਸੂਖਮ ਹੈ
 ਬਿਸਮਾਦੀ ਹੈ
 ਪ੍ਰੇਮ-ਸਰੂਪ ਹੈ
 ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾ ਵਾਲਾ ਹੈ
 ਅਨੰਦ-ਮਈ ਹੈ
 ਚਾਉ ਵਾਲਾ ਹੈ ।

ਹਾਂ ਜੀ, ‘ਸਬਦ-ਸੁਰਤਿ’ ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ —

‘ਰਾਮ-ਬੇਨ’ ਵਜਦੀ ਹੈ ।
 ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ ਅਨਹਦ ਧੁਨ ਸੁਣਦੀ ਹੈ ।
 ਅਜੱਪਾ-ਜਾਪ ਦੀ ਮੱਧਮ ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਅਬੋਲ-ਬੋਲੀ ਸੁਣਾਈ
 ਦਿੰਦੀ ਹੈ ।
 ਚੁਪ-ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।
 ‘ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਗੋਬਿੰਦ ਗੱਜਦਾ’ ਹੈ ।
 ‘ਅਣਮਤਿਆ ਮੰਦਲ’ ਵਜਦਾ ਹੈ ।
 ‘ਬਿਨ ਸਾਵਨ, ਘਨਹਰ’ ਗੱਜਦਾ ਹੈ ।
 ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰ, ਝਿਮ ਝਿਮ’ ਵਰਸਦੀ ਹੈ ।
 ‘ਪ੍ਰਿਮ-ਰਸ’ ਦਾ ਸਵਾਦ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
 ‘ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੇ’ ਹੈ ।
 ‘ਨਾਮ’ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।
 ‘ਸੁੰਨ ਸਮਾਧ’ ਵਿਚ ਲੀਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।
 ‘ਚੁਪ-ਚਬੋਲੇ ਪ੍ਰਿਮ-ਪਿਆਲਾ’ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ।

silently listens
 silently watches
 silently enjoys the bliss
 silently understands
 silently explains
 is invisible
 is secret.

The path of ‘Word-consciousness’

is internal
 is secret
 is subtle
 is wondrous
 is the embodiment of love
 is one of Self-love
 is blissful
 is joyful.

O yes! with the connection of ‘Word-consciousness’ —

‘Lord’s flute’ plays.
 melodious unstruck melody is heard.
 the gentle, sweet and quiet unnarratable language of spontaneous
 meditation is heard.
 the blessings of silent-love takes place.
 through the Word of the Guru's Shabad, the Lord of the Universe
 (thunders) is revealed.
 the skinless drums play.
 without the rainy season, the clouds shake with thunder.
 the stream of nectar slowly, gently, drop by drop, trickles down
 within.
 the relish of ‘love-essence’ can be experienced.
 each and every hair of the Guru-orientated, meditates on the Lord.
 ‘Naam’ is attained.
 In the ‘silence of nothingness, the connection is made
 ‘silently the cup of love’ is delightfully received.

ਧਨਿ ਧੰਨਿ ਓ ਰਾਮ ਬੇਨੁ ਬਾਜੈ ॥

ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ ਧੁਨਿ ਅਨਹਤ ਗਾਜੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੮੮)

ਆਨਦ ਮੂਲੁ ਰਾਮੁ ਸਭੁ ਦੇਖਿਆ

ਗੁਰਸਬਦੀ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗਜਿਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੧੫)

ਅਣਮੜਿਆ ਮੰਦਲੁ ਬਾਜੈ ॥

ਬਿਨੁ ਸਾਵਣ ਘਨਹਰੁ ਗਾਜੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੫੭)

ਝਿਮਿ ਝਿਮਿ ਵਰਸੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ ॥

ਮਨੁ ਪੀਵੈ ਸੁਨਿ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੨)

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੩੮)

ਛਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਨਾਦੁ ਸਬਦੁ ਧੁਨਿ ਸਚੁ ਰਾਮੈ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਦਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੩੮)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਸਬਦੁ ਲੈ ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ ਚੁਪਿ ਚਬੋਲਾ ॥ (ਵਾ.ਡਾ.ਗੁ. ੪/੧੭)

ਚਲਦਾ.....

- 1 Blessed, blessed is that flute which the Lord plays.
The sweet, sweet unstruck sound current sings forth. 988
- 2 I see the Lord, the Source of Bliss, everywhere; through the Word of the Guru's
Shabad, the Lord of the Universe is revealed. 1315
- 3 The skinless drum plays.
Without the rainy season, the clouds shake with thunder. 657
- 4 Slowly, gently, drop by drop, the stream of nectar trickles down within.
The mind drinks it in, hearing and reflecting on the Word of the Shabad. 102
- 5 with one's consciousness focused on the Word of the Shabad, one crosses over
the terrifying world-ocean. O Nanak, chant the Naam, the Name of the Lord. 938
- 6 O Nanak, the immaculate sound current of the Naad, and the Music of the
Shabad resound; one merges into the True Name of the Lord. 1038
- 7 The Guru's word he receives is Waheguru, the wondrous Lord and remains
silently immersed in delight VBG 4/17

cont/.....60 part 3

